

अध्यक्षीय भाषण

अखिल भारतीय मुस्लिम व्यक्तिगत कायदा मंडळ
(ALL INDIA MUSLIM PERSONAL LAW BOARD)
च्या पंचवीसाव्या अधिवेशन समयी कोलकत्ता येथे
शुक्रवार दि. १८.११.२०१६ रोजी

मौलाना सैयद मुहम्मद राबेअ् हसनी नद्वी
यांनी सादर केलेले मूळ उर्दू भाषणाचा मराठी अनुवाद

अनुवाद व प्रकाशन
अनीस चिश्ती

116, Sterling House, 1984, Convent Street
PUNE - 411001 (INDIA)
Mob : +91 9890087779

सज्जनहो ! अखिल भारतीय मुस्लिम व्यक्तीगत कायदा मंडळाच्या या पंचवीसाव्या अधिवेशनात आम्ही आपणा सर्वांचे स्वागत करित आहोत. हे अधिवेशन बेंगालची राजधानी कोलकत्ता येथे संपन्न होत आहे.

या अधिवेशनाकरिता येथील धर्मनिष्ठ व्यक्ती आणि विद्वानांनी सदर अधिवेशन कोलकत्यातच व्हावे असा आग्रह धरला होतो. बोर्डाच्या कामाचे महत्त्व आणि अन्यनिक फायदे यांचा विचार करूनच त्यांनी हा आग्रह धरला असावा. त्यांच्या या प्रस्तावास आम्ही मान देत त्यांचे आम्ही हार्दिक आभार प्रकट करतो आणि विशेषतः स्वागत समितीचे अध्यक्ष श्री. सुलतान अहमद साहेब आणि समितीचे सरचिटणीस जमील मंजर साहेब यांचाही मानस येथेच हे अधिवेशन व्हावे असा होता. त्याचे कारण असे की धार्मिक, सामाजिक व सांस्कृतिक दृष्टीने या शहराचे आपले खास वैशिष्ट्य आहे.

सज्जनहो ! इस्लामच्या धर्म कायद्यांना (शरीअत) हे वैशिष्ट्य प्राप्त आहे की, ते आकाशीग्रंथ कुरआन व इस्लामचे अंतिम प्रेषित यांना प्राप्त झालेल्या दिव्यबोधावर अवलंबित असून चिरंतन आहे आणि म्हणूनच ते आकाशी आदेशांवर प्रस्थापित झाल्यामुळे त्यामध्ये कोणतेही बदल किंवा त्यातील कुठलेही कलम रद्दबातल करता येणार नाहीत. म्हणून मुस्लिमांना याच्यात कुठलेही फेरबदल करणे किंवा त्यांना बदल करण्याचा सल्ला देणे मुळीच मान्य नाही.

भारतीय संविधानाच्या धर्मनिरपेक्षतेनुसार त्यांना आपल्या धर्मानुसार आचरण करण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. या संदर्भात सदर कायद्यात कुठलीही सुधारणा करण्याचा प्रस्ताव सादर करण्यात आल्यास बोर्ड लगेच सज्ज होते आणि प्रस्ताव मांडणाऱ्यासह विचारविनिमय करून उभयतांचे गैरसमज दूर केले जातात आणि संविधानाने मुस्लिम बांधवांना त्यांच्या धर्माचे व रीतिरिवाजांचे पालन करण्याचे जे अधिकार दिले आहेत, त्याबरहुकूम प्रस्ताव मांडणाऱ्यांना संतुष्ट व समाधानी करण्याकरिता बोर्डाची यंत्रणा सतर्क राहते आणि या प्रयत्नात ईशकृपेने पर्सनल लॉ बोर्डाला कधी अपयश आलेले नाही. असे करतांना बोर्डाला तीन पैलूंवर काम करावे लागते.

१) या संदर्भात अजाण लोकांच्या ज्या समस्या आहेत त्यांना पुरावे

देऊन आणि अत्यंत शास्त्रशुध्द पध्दतीने संतुष्ट करणे.

२) न्यायव्यवस्थेत, आवश्यकतेनुसार विधी आणि कायद्याच्या चौकटीत राहून न्याय मिळविण्याकरिता प्रयत्नशील राहणे.

३) तिसरी गोष्ट म्हणजे मुस्लिम समाजाला आपल्या आचरणाने एक आदर्श जीवन व्यतीत करणे व शरीअतच्या आदेशानुसार जीवन जगण्याकरिता प्रवृत्त करण ही आहे. कारण उत्तम जीवनशैली समाजा-करिता एक चांगले उदाहरण ठरते.

तलाकच्या संदर्भात अनेकांकडून जे विरोध दर्शविले जात आहेत. त्याचे मुख्य कारण निकाह (विवाह) आणि तलाक (घटस्फोट) च्या प्रक्रियेला पूर्णपणे न समजल्यामुळे आहे. ही समस्या इस्लामी शरीअतला दुर्लक्षित केल्याने देखील निर्माण झाली आहे. शरीअतमध्ये जो मार्ग दाखविला गेला आहे तो मार्ग समस्येचे एक उत्तम व्यावहारिक समाधान आहे. आणि तो समाधान मानव निर्मित नसून विश्वाच्या निर्मात्या अल्लाहकडून दिव्यबोधा मार्फत निश्चित करण्यात आले आहे. अल्लाह, माणसाला निर्माण करणारा आणि त्याच्या गरजांना व अडीअडचणींना सर्वाधिक जाणणारा आहे. त्याच्या आदेशांच्या औचित्यावर काडीमात्रही शंका बाळगणे उचित नाही. शरीअतच्या या कायद्यांमध्ये कसलेही फेर बदल आम्हास अशाकरिता मान्य नाहीत की सदर आदेश इस्लामी शरीअतची धार्मिक बाब असल्यामुळे आणि त्याची अंमलबजावणी करण्याची मुभा भारतीय संविधानाने आम्हाला प्रदान केली आहे. त्याच्याच संरक्षणाकरिता बोर्ड आपले सर्व लोकशाही व संवैधानिक पर्याय वापरून प्रयत्नशील आहे, कारण मुस्लिम बांधवांच्या धार्मिक बाबतीत त्यांच्या संविधानिक हक्कांवर गदा आणण्याचे प्रयत्न वारंवार केले जात आहेत, ज्याकरिता मुस्लिम समुदाय तयार नाही, कारण त्यांना धर्म आणि संविधान, दोन्ही बाजूंनी प्रयत्नशील राहण्याचा हक्क प्राप्त आहे. काही लोकांकडून केल्या जाणाऱ्या या अवाजवी प्रयत्नांमुळे देशाचे धार्मिक वैविध्य संपुष्टात येऊन, समान नागरी कायद्यामुळे सर्वधर्मांच्या अंतर्गत बाबींमध्ये ढवळाढवळ करण्याचे मार्ग खुले होतात. भारतासारख्या विविध धर्मीय राष्ट्राकरिता हे कार्य कदापि उचित ठरणार नाही. अशा कारवायांमुळे देशातील जनतेमध्ये एक प्रकारच्या अशांततेचे वातावरण निर्माण होईल आणि ही अशांतता देशाकरिताही हानीकारक ठरेल. याच गोष्टींकडे पर्सनल

लॉ बोर्ड आपले लक्ष केंद्रित करून आपली विधायक भूमिका बजावत आहे.

अशाच प्रकारे मुस्लिम बांधवांनी देखील इस्लाम धर्मने आखुन दिलेल्या नियमावलींचे काटेकारपणे पालन करून हे सिध्द करावे की आम्ही धार्मिक दृष्ट्या सहिष्णुता आणि धर्मने आखुन दिलेल्या आदेशांचे पुर्णतः पालन करणारे आहोत. त्यांनी आपल्या उणिवांना देखील दुर्लक्षित करू नये आणि आपल्या सामाजिक सुधारणेकडेही लक्ष केंद्रित केले पाहिजे. लोकांमध्ये इस्लाम धर्माबद्दल अनेक गैरसमज आहेत, त्यांचे निराकरण करण्याची पूर्ण जबाबदारी मुस्लिम समाजावरच आहे, म्हणूनच बोर्डाच्या वतीने समाज सुधार (इस्लाहे मुआशेरा); शरअी पंचायत (दारुलक़ज़ा); इस्लामी कायद्यांची माहिती शिबिरे (तफहीमे शरिअत) आणि संवैधानिक साधर्णेच्या उपलब्धीसाठी अनेक विभागांची स्थापना सारखे कार्य बोर्ड सातत्याने प्रयत्नशील असल्याची ग्वाही देत आहेत.

बोर्डात सर्व पंथियांना प्रतिनिधित्व देण्यात आले आहे, जेणेकरून एकूण मुस्लिम समुदाय (उम्मत मुस्लिमा) एकात्मतेने व सार्वजनिक रित्या प्रत्येक कार्यात सहभागी होऊ शकेल. ही प्रथा बोर्डाच्या धोरणात सुरुवातीपासूनच रुजलेली आहे. इस्लाम धर्मात धार्मिक विधी आणि कार्य अशा प्रत्येक कृतीला धर्मकार्य असे म्हंटले जाते, ज्याला करण्याची अथवा न करण्याची ताकीद पवित्र कुरआन व हदीस (पैगबर वचनातून) देण्यात आली आहे, म्हणून याला मानणे प्रत्येक मुस्लिम व्यक्तीस अनिवार्य आहे. त्याच्या विरुध्द वागणे अथवा त्यात कुठलेही बदल स्वीकारणे धर्मानुकूल नाही.

इस्लाम धर्मांमध्ये धार्मिक कार्य फक्त काही विधी आणि प्रार्थनांपर्यंत सीमित नाही. त्याचा विस्तार एकेश्वरत्व; पारिवारिक जीवन; सामाजिक व्यवहार आणि वित्तीय आदेशांपर्यंत झालेला आहे. आणि या कार्याची गणना देखील इशबरी उपासनांमध्येच होते. यात पति-पत्नी संबंध; विवाह आणि तलाक; वारसा हक्काचे वितरण व कुरआन आणि हदीस (पैगबरी आदेश) यांच्याबरहुकूम आचरण करणे देखील सामील आहे. या सर्व आदेशांमध्ये मानवजातीचा नफा आणि तोट्याचे गणित अत्यंत मार्मिक व व्यावहारिक दृष्टीने मांडले गेले आहे. या आघामांची विस्तृत वर्णने आणि धोरणांची व्याख्या कुणीही कुरआन आणि पैगबर वारसाचा सखोल अभ्यास केल्या शिवाय सहजा सहजी करू शकत नाही. पवित्र कुरआन व हदीसचे

गाढे अभ्यासकच मानवी आवश्यकतांविषयी त्यांचे औचित्य सिध्द करू शकतील, मग तो निकाह असो किंवा तलाकची समस्या.

वरकरणी तलाकच्या व्यवस्थेला एक कठोर कार्य समजले गेले आहे, परंतु हा विकल्प उभयतांना एका संकटापासून वाचविण्याकरिता एक उपाय म्हणून योजिला गेला आहे. स्त्रीला पुरूषांपेक्षा कमी उल्लेखण्यात आले आहे, असे म्हणणे हे केवळ सत्यस्थितीचे पूर्ण आकलन न झाल्यामुळे होत आहे. वास्तविकरित्या विवाह, तलाक आणि चारसाहककात स्त्रियांकरिता फायद्यांचे पर्याय, पुरूषांपेक्षा अधिक आहेत. उदाहरणार्थ लग्न समारंभाचा पूर्ण खर्च नवरदेवाने करायचा असतो आणि वधूपक्षावर त्याची कुठलीही जबाबदारी टाकण्यात आलेली नाही, उलट तिला माहेरची रक्कम, वैवाहिक संबंध प्रस्थापित झाल्यामुळे मिळते. तसेच विवाहानंतर तिचे जीवन व्यवहारातील सर्व खर्च पतीने करायचा असतो. मुलगी जो पर्यंत आपल्या वडिलाकडे असते तो पर्यंत तिची संपूर्ण जबाबदारी वडिलावर असते. विवाहानंतर तिच्या खर्चाची संपूर्ण जबाबदारी तिच्या पतीवर घेते, परंतु आपल्या माहेरबरोबरचे तिचे संबंध शाबूत राहतात. काही कारणास्तव पतीपासून तिला विभक्तता पत्करावी लागली किंवा पतीचे निधन झाले तर ती पुनःश्च आपल्या माहेरी परतते आणि पुनर्विवाह देखील करू शकते. दिवंगत पतीच्या मालमत्तेत विधवा महिलेचा देखील हक्क आहे. अशा सवलती पुरूषाला मिळत नाहीत उलट स्त्रीची जबाबदारी त्याच्यावर घेते. आदर सन्मानाच्या दृष्टीने एक स्त्री पुरूषाच्या समानच गणली जाते. या सर्व गोष्टींची पूर्ण माहिती नसल्या कारणाने इस्लाम धर्मात स्त्रीबरोबर अन्याय आणि अत्याचाराचे आरोप केले जातात व स्त्री-जातीला कमी उल्लेखण्याचे आरोप फक्त अज्ञान अथवा पक्षपाती भावनांमुळे लावले जातात.

विवाहाला इस्लामी धर्म कायद्यात एका कराराचे म्हणजे Agreement चे रूप देण्यात आले आहे. जे उभयतांमध्ये समानतेने ठेवण्यात आले आहे, परंतु पुरूषांवर ज्या जबाबदाऱ्या टाकण्यात आल्या आहेत, त्यांमुळे काही प्रमाणात त्याला वर्चस्व प्राप्त झाले आहे. अत्यंत खेदाने हे देखील म्हणावे लागते की इस्लामी शरीअतने स्त्री आणि पुरूषाचे जे हक्क निश्चित केले आहेत, त्यांना अनेक मुसलमान डावलतात, ज्यामुळे समाजात गौरसमज निर्माण होतात. मुसलमानांकरिता हे अत्यंत आवश्यक

आहे की त्यांनी अशा रीतीरवाजांना सोडून द्यावे जे त्यांनी आपल्या देशवासियांचे अनुकरण करतांना स्वीकारले आहेत आणि असे आचरण करते वेळी मुस्लिम समाजाच्या चुका शरीअतच्या चुका समजल्या जातात. म्हणून या दिशेने खूप प्रतन करण्याची गरज आहे. पर्सनल लॉ बोर्डाने अशा बाबींना, ज्यामुळे शरीअतवर आरोप लागतात, त्यांच्या सुधारणेकरिता इस्लाहे मुआशिराच्या शीर्षकाखाली एक अभियानच सुरू केले आहे. सदर अभियानाच्या प्रत्येक कार्यक्रमातून मुस्लिम बांधवांना शरीअतची चोख माहिती दिली जाते आणि त्यांना शरीअत विरोधी आचरणापासून दूर राहण्याचे आवाहन केले जाते. याच चळवळीतून मुस्लिमेतरांनाही मुस्लिम समाजरचनेची आणि इस्लामी शरीअत कायद्यांची परिपूर्ण माहिती दिली जाते. हे शरीअतचे कायदे कसे मानवहिताचे, अध्यात्मिक आणि स्वयंभु आहेत. याची जाणीव होते. या कार्यक्रमातून सहभागी होणाऱ्यांना मानवतावादाचेही पाठ दिले जातात. शरीअतच्या कायद्यांची अंमलबजावणी प्रत्येक मुस्लिम व्यक्तीवर अनिवार्य आहे. काही करणास्वत कुटुंबात भांडण-तंटे होऊ लागले तर त्याच्या न्याय-निवाड्यासाठी बोर्डाने देशाच्या अनेक राज्यातून दारुलक़ज़ा (शरअी पंचायत) चा प्रारंभ केला आहे. या कार्यालयांतून उभयतांचे म्हणणे ऐकून त्यांच्या समस्यांचे योग्य समाधान सुचविले जातात. हे समाधाने न्याय्य व इस्लामी शरीअतच्या आदेशांवर आधारित असतात.

उपर निर्दिष्ट काम एक अशा देशात करण्यात येत आहे, जेथे मुसलमान अल्पसंख्येत आहेत आणि त्यांच्या अंतर्गत धार्मिक बाबींमध्ये सरकारची कुठलीही मदत मिळू शकत नाही, म्हणून आपल्या आवश्यकतांची उचित व्यवस्था करणे बोर्डाने जरूरीचे समजले. बोर्ड या संदर्भात देशाच्या धर्मनिरपेक्ष संविधानाला आपला मूळ आधार माणते. ते प्रत्येक देशवासियाला आपापल्याला धार्मिक आदेशांचे पालन करण्याची पूर्ण परवानगी प्रदान करते, ज्यात कुठलेही बदल अथवा सुधारणा शकत नाही. याच प्रमाणे बोर्ड स्वतःला देशातील प्रत्येक राजकीय अथवा सामाजिक घडामोडींपासून अलिप्त ठेवते, जेणे करून बोर्ड आपले तटस्थ राहण्याचे धोरण सांभाळून अत्यंत निर्भेळपणे कार्यरत राहते व आपले पूर्ण नियोजित लक्ष्य आपल्या चोकटीत राहून गाठू शकते. तसेच मुस्लिम समाजातील विविध पंथांमध्ये एकोपा आणि सौहार्द निर्माण करून बोर्ड

आपले बुलंद लक्ष्य गाठू शकते. याचा अनुभव बोर्डाच्या प्रत्येक कार्यक्रमातून आणि सभा-संमेलनातून सिध्द होतांना दिसते.

ससज्जनहो! आपल्या या अधिवेशनात निवडणुकाही होणार आहेत. बोर्ड आपली पुढील कारकीर्द देखील अल्लाहच्या कृपेने पूर्ण करित राहील. बोर्डाच्या सदस्यांनी आपापसातील प्रेम आणि एकात्मतेची जी परंपरा राखली आहे ती अत्यंत आनंददायी बाब आहे. या सौहार्दांमुळे भारतीय मुसलमानांना आज तागायत जे फायदे लाभले आहेत ते पुढेही लाभत राहतील, जे मुस्लिम समुदायाला आपल्या ध्येय-धोरणांच्या पूर्तीसाठी पूरक ठरतील.

बोर्डाच्या स्थापनेला ४४ वर्षे पूर्ण झाली आहेत. त्याचे अस्तित्व भारतीय मुस्लिम समाजातील महान व कर्तृत्ववान व्यक्तींमुळे उदयास आले आहे. हज़रत मौलाना क़ारी मुहम्मद तैय्यब साहब (र.अ.), माजी संचालक दारुल-अलूम देवबंद हे बोर्डाचे पहिले अध्यक्ष होते. त्यांच्या निधनानंतर जागतिक ख्यातीचे थोर विचारवंत हज़रत मौ. सैयद अबुल हसन अली नद्वी हे अध्यक्ष झाले. त्यांचे नंतर हज़रत मौलाना क़ाज़ी मुजाहिदुल इस्लाम क़ासमी, मुख्य क़ाज़ी अमारते शरअईया बिहार हे अध्यक्ष झाले. महासचिव सारख्या उच्च पदावर हज़रत मौलाना सैयद मिन्नतुल्लाह रहमानी (र.अ.) अमीरे शरीअत बिहार, ओडिसा व झास्खंड यांनी प्रथम व अती महत्त्वाचे कार्य सिध्दीस नेले. ज्यामुळे बोर्डाला अनन्यसाधारण महत्त्व व शक्ती प्राप्त झाली. त्यांचे नंतर मौ. सैयद निज़ामुद्दीन साहेब अमीर शरीअत बिहार, ओडिसा व झास्खंड यांनी महासचीव पदावरून अत्यंत महत्त्वाची कामगिरी बजावली. त्यांनी बोर्डाचे निःस्वार्थीपणाने मार्गदर्शन केले. त्याच प्रमाणे त्यांचे सहसचीव जनाब अब्दुर रहीम कुरेशी साहेब आणि सचीव जनाब अ. सत्तार यूसुफ शेख साहेब हे एका पाठीपाठ एक स्वर्गवासी झाले.

मौ. सैयद निज़ामुद्दीन साहेबांच्या निधनानंतर महासचीवाच्या जागेवर ह. मौलाना मिन्नतुल्लाह रहमानी यांचे प्रतिष्ठित चिरंजीव मौ. सैयद वली रहमानी साहेब यांनी जबाबदारी सांभाळली. त्यांचे अनुभव व सत्शील आचरणाने बोर्डास शक्ती प्राप्त झाली आणि सचिवाच्या हुद्यावर मौ. ख़ालिद सैफुल्लाह साहेबांच्या बरोबर मौ. फ़ज़लुर्रहीम साहब मुजददी हे सचिवाच्या हुद्यावर निवडून आले. यांचे बरोबर बोर्डाचे खजिनदार जनाब रियाज़ उमर साहेब बोर्डास निखालसपणे उर्जा देत आले आहेत. अध्यक्षांच्या

मदतीसाठी उपाध्यक्षांचेही सहकार्य मिळत असते. अल्लाह यांच्या निर्व्याज सेवेस स्वीकृती देवो.

सज्जनहो!

आपले हे अधिवेशन देशाच्या विशिष्ट परिस्थितीत संपन्न होत आहे. बोर्ड याचा सखोल अभ्यास करेल व पुढील कार्यप्रणाली निश्चित करेल. मुस्लिम समाजाच्या गरजांना समोर ठेवून आम्ही आपल्याकडून सर्वतोपरि सहकार्य मिळण्याची आशा करतो. परमेश्वरावर श्रद्धा ठेवून निःस्वार्थपणे केलेले प्रयत्न यशस्वी ठरतात व अल्लाह तआलाच्या मदतीवर पूर्णपणे विश्वास ठेवणे ही आपली खरी शक्ती आहे, तीच आपल्या सफलतेची किल्लीही आहे.

मी आपले बोलणे संपवितो आणि अल्लाहाने मला जे विचार मांडण्याची संधी दिली त्याकरिता मी अल्लाहचा ऋणी आहे.

अधिक माहितीकरिता

Gen. Secretary,

ALL INDIA MUSLIM PERSONAL LAW BOARD,

76 A/1, Main Market, Okhla Village, Jamia Nagar,

NEW DELHI-110025

Tel : 011-26312991 Telefax : 011-26314784

E-Mail : aimplboard@gmail.com Website : www.aimplboard.in

Muslim Women Hapline Toll Free No. 1800 1028 426

[In Urdu, Englis, Tamil, Telugu, Malyalam and Kannada Languages.

Between 10 a.m. to 5 p.m.]